

מי מריבה ההצמד למדר יוקר הספרות

מי מקוראי מרוד זה וזכר את שמו של שרהאוצר של ממשלת ישראל בשנת 1953, או את שמו של מכיריה הספרות באותה שנה? בשנת 1953 התחילו לפרסם משיריהם משוררים כמו: יזורה עמדי, נתן זך ואחרים, שחוללו מהפכה בשירה העברית. משוררים אלה ידועים כיום והם מהווים את אחד מאבני היסוד של קיומנו התרבותי.

במהלך 30 השנה שחלפו מאז 1953 חלה שחיקה של יותר מאשר פי שניים חוצי בשכר הסופרים במדינת ישראל.

בשנות המדינה הראשונות היה לסופרים מעמד מובהק בחיי המדינה, מעמד שהושג, אולי, בזכות קירבתם לכמה מרכזי השלטון.

כיום אין לסופר מעמד כלשהו במדינה, את המעמד של שנות המדינה הראשונות הוא המיר כיום במעמד של קצב, החי מן היד אל הפה, מנוצל בידי המוללים, המוסיים, רשות השידור ועוד גופים ממלכתיים.

לשונם של שני שרהאוצר הקודמים במדינה, יגאל (אין לי) הורביץ וזרם (קח ודיאר) פספרות העלולה להשחית את נפשו של הנוער העברי, ואילו אחרים ראו בהם כלי מחנך של נוער נועז ופיקח...

הבלש העברי חוזר הוא טריפ ספרותי, מהמרתקים שבתולדות הספרות הארצישראלית. מומלץ ביותר.

11 מראשוני סיפורי הבלשים של ארץ ישראל (הרצח המיסטורי, המלחמה המיסטורית בתערוכת M. 1929 או השפע בקרבבל תרצ"ב, בסוד הגלים, המת החי, הכוכב שרצח הבלש הקטן, קורות יעקב מילנר, היד השחורה, חיידיקי הפרופסור קוך ואני חף מפשע) מובאים בקובץ זה, המאפיין פרק נשכח בספרות הארצישראלית.

תחת הכותרת ארץ ישראל תחתית - עלייתו ונפילתו של הבלש העברי מביאים בני הווג שביט את סיפור תולדותיו של הזואנר הנשכח, תוך שיחזור מרכזי החברתיים כלכליים, והצגת היוצרים שנתנו יד לזואנר זה. החל בלאב ז'בטינסקי, דרך אביגדור המאירי (שנתן את מערכת ההנמקות המבוססת והמפורטת ביותר לספרות הלאיקאנונית למבוגרים...), מובא סיפור ראשיתו של זואנר זה, אשר החל בסיפורית הבלש, שפרסם שלמה גלפר (בין ישראל). בנייהו שביט מביאים את ההנמקות כעד ונגד תוך התייחסות לראשיתה של תרבות העיר בארץ ישראל.

מאחר שדויד תידהר היה באותן שנים הבלש הפרטי של הישוב, הוא העניק את שמו, את תמונתו ואת תמצית המיקרים שקרו לו בתקופת שירותו במיטרת המנדט לחוברות ספריות הבלש. כסיפורי הסדרה הראשונים מככבים הבלש תידהר ועוורו אלמוג, כגירסה ארצישראלית לשרלוק הולמס וד"ר ווטסון.

כאשר תידהר משך ידו מהסדרה, הפך שמו של הבלש לירמיהו אלמוג, אשר המשיך להלהיב את המונים של ילדי תל אביב הגולה.

הדור השני של חברי הבלשים בארץ היו דויד קרסיק ואליעזר ברמי, שייסדו את הוצאת המאה העשרים כמוצר נוסף בספרות ההמונים הארצישראלית.

ההקדמה של בנייהו שביט היא סקירה ממצה, המשלימה עוד פרק אחד בפאזל הספרות הארצישראלית.

הקריאה החוזרת במיבחר הסיפורים מגלה ארצישראל אחת, פעלתנית ולא חלוצית, ארץ ישראל אנושית, המאופיינת לא פחות מאשר ביצירות ה"ספרותיות" של אותה עת בארץ.

גם לשון הכתיבה התמציתית והחסכונית של סיפורי הבלש מרתקת בפשטותה ובחוסר השומן האידאולוגי: אתמול לפני בוקר בשעה 4 בערך, כשהערבים הלכו מהספרים המכונים תל אביב, מצאו בין בניברק

ארירוד, העידה על דלות התרבות שלהם, ועל כך, שהם רחוקים מלהיות בניו של "עם הספר". לשונם של שרהאוצר הנוכחי יגאל (עדיין אין כניו) כהן אורגד עשירה ותרבותית יותר מזו של קורמיו.

תחינה ריעותיו של כהן אורגד אשר תחינה, אני מקווה שיחרוג לפחות בנושא מעמדו של הסופר העברי, ניצולו ושכר העצם שלו - ממינבלות הדרדרות של קודמיו, ויצמיד את מדר יוקרה הספרות אל המציאות הכלכלית.

לפני שיגאל כהן אורגד יגשים את העלמות שכרהמורים, הסווארים, השוטרים, אנשי צבאהקבע ואחרים, הוא עשוי לכתוב ניקורת מעט, אם יציץ בשכרהסופרים בישראל, ויגלה ששופר מקבל עבור גיליוןדפוס (24,000 סיגנידפוס), 8,346 שקלים, כמקום 19,836 שקלים, יחסית לשכרהסופרים שהיה לפני 30 שנה.

אני יודע כמה זמן ישמש כהן אורגד בתפקידו, אבל שינוי כפרק שכרהסופרים עשוי להביא לכך, שבועד 30 שנה יהיה מי שיזכור את שמו של שרהאוצר בראשית שנת 1984.

סוצקובר, בכיר משוררי היידיש, החי בישראל, בדומה לתערוכות שקדמו לתערוכה זו, פורסם במקביל קטלוג מרהיב, המקיף את חייו ויצירותיו של סוצקובר (י).

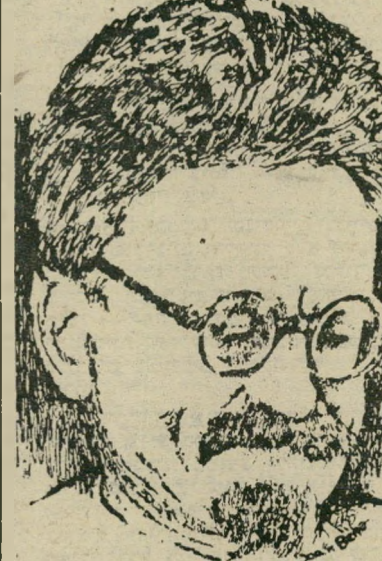
בערב פתיחת התערוכה היה זה מראה מעציב לראות את שירי תרבות היידיש, שהיתה בין שתי מילחמות העולם האחות הבכורה לתרבות העברית. בערב הפתיחה כמעט לא נראה שיער שחור בין ראשי השיבה.

הקטלוג מביא, בעזרת תצלומים וגלופות, את עלילת חייו ויצירתו של סוצקובר, דרך קבוצת יונגוויילנע (וילנה הצעירה), אל משורר הגיטו, ההופך מנהיג פרטיזנים, נודויו על פני אירופה אחרי מלחמת העולם, עדותו במישפט פושעי המלחמה הנאציים בנירנברג, פגישתו עם ארץ ישראל, ייסוד כתביהעת די גאלדעע קייט, יצירתו בארץ ויחסיו עם סופרים ואמנים ישראלים.

התערוכה והקטלוג רצופים במהדרות ראשונות וביכליפיליות של ספריו, במיכתבים שנשלחו אליו (ש"י עגנון כתב לסוצקובר: ... ומאחר שאהב אני שירים טובים, ועל אחת כמה וכמה שירים כשלו, אשר כל שיר מראה

הצבאות הלבנים, שאותם מכה טרוצקי בעזרת הרכבת המפורסמת שלו.

כפרק הקומוניזם המילחמתי מובא ראשון פירקי הסתאבות המהפכה, כאשר מול הטורר הלבן הוצב הטורר האדום, או, במילים אחרות, כפיית המדינה הקומוניסטית על מדינת הסובייטים.

מהספן טרוצקי המימד המעמדי הקוסמופוליטי

אדוארד קאר מביא את השתלשלות העובדות ההיסטוריות, פרק אחר פרק, בהולכי בהדרגה את הקורא לימין האחרונים של לנין ולעלייתו של יוסף סטאלין, שהיא גם ראשית שקיעתו של טרוצקי כיוזשו של לנין, והלאה לחיסול הראשוני של "המניין" - אותה הנהגה יהודית של המהפכה הסובייטית.

קאר בוחן את מערכות היחסים שפיתח סטאלין בימי הראשית של שילטונו עם מעצמות המערב והמזרח וניסיונותיו בתיכנון המשק הסובייטי, דרך הדילמה של החקלאות והמלכי התיעוש השונים של ברית המועצות. הוא מתאר את הפרק הראשון שלהם שהחל בתוכנית החומש הראשונה, את הניסיון הכושל של הקולקטיביזציה של האיכר ואת יציקתם של דפוסי דיקטטורה, המאפיינים את ברית המועצות עד עצם היום הזה.

ספר מומלץ ביותר, לאו דווקא להיסטוריונים.

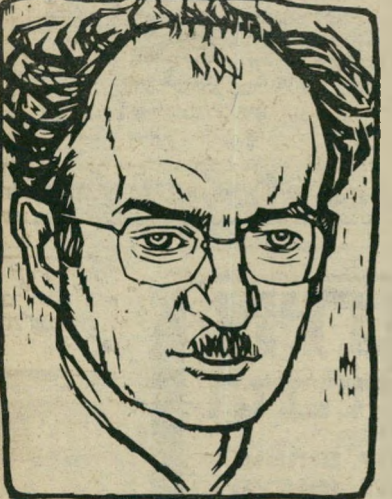
פספרות העלולה להשחית את נפשו של הנוער העברי, ואילו אחרים ראו בהם כלי מחנך של נוער נועז ופיקח...

הבלש העברי חוזר הוא טריפ ספרותי, מהמרתקים שבתולדות הספרות הארצישראלית. מומלץ ביותר.

היסטוריה "מניין" מחוסל

אחת מכריחות ספר הבדיחה והחידוד של אלטר דרויאנוב מספרת את הסיפור הבא, מימי ראשית המהפכה הרוסית:

מעשה ויתכנס פרנסי הבלשביקים לשיבה בסמולני וקם טרוצקי להרצות, לחש לו קאמינייב: ליבל אל תאריך בדרוש, הייב יאהרציט אני היום חוששני, שמא לא אמצא מניין עשרה לקדיש, חזר ולחש לו טרוצקי: אל

משורר סוצקובר בלי שיער שחור

באותות ובמפותים שהוא באמת שיר ובאמת שיר חשוב...)

לדור אשר לא ידע רבר על תרבות היידיש, עשוי הביקור באולם התצוגות של הסיפריה הלאומית לשמש שיעור, שאותו לא מעניקה תוכנית הלימודים של משרד החינוך.

באשר לתערוכות בעתיד בבתי הספרים הלאומי, דומה שהגיע זמנם של משוררים כנתן זך, יהודה עמיחי וסופרים כפינחס שדה ובני דורו, שיוצגו במקום מובהק זה, שהוא בית הרוח של התרבות היהודית (עברית/אידיש).

* אברהם סוצקובר - במלאת 90 שבעים, ערך וכתב אברהם נברשטרן; הוצאת בית הספרים הלאומי; 206 עמודים (כריכה רכה, פורמאט אלבומי).

שירה סוצקובר

מינהג מכובר אימץ לעצמו בית הספרים הלאומי בירושלים - עריכת תערוכות לבלטים שבסופרי ומשוררי ישראל.

אחרי תערוכות ש"י עגנון ואורי צבי גרינברג, הגיע תורה של תערוכת אברהם

"לך לעזה!"

במילון עולמי לעברית מדוברת של נתיבה בדיהודה ודן בראמוץ רשום מתחת לערך לך לעזה: לך לעזאל (קיצור המילה לעזאזל)...

בלקסיקון המציאות הישראלית קיבל הערך לך לעזה משמעות חדשה. כאשר שבתו הרופאים, סיננה רוברת מישריהבריאות ראו לכליהתיקשות את השמועה, שיש ככוונת מישרה לשלוח את החולים בכתיהחולים לעזה.

בחדש שעבר, כאשר התקיימה שביטה כנמל אשרוד, הפיצו דוברי הממשלה שיש ככוונתם לשלוח את מישלוחי פרייהדר, שנתקעו כנמל אשרוד, לנמל עזה.

אולי הגיע הזמן לשלוח את הממשלה לעזה.

סטריקו

לעורגנים, עליד הזוארי, גוויית אדם מת; הם הבדילו מידי את המשטרה שבאה למקום והתחילה לחקור... חבל שכמה מילדי הארץ באותה העת, שהפכו כרבות הימים סופרים, כמו משה שמיר, אהרון מוגר, חנוך ברטוב ואחרים, העריפו לקרוא בילדותם את הספרות הרוסית הקשה, ולכן חסרה ביצירותיהם פשטות לשונית זו.

פתיחה אחרת אמינה לא פחות היא של הסיפור M או הפשע בקרבבל תרצ"ב, עם התיאור: הוצגו תל אביב ריקים היו עדיין מאדם, כשיצא מר ורדימון מנהל הקולנוע אוסרה מוגרבי מביתו וסנה אל מישרי הקולנוע. השמש שמעה אור למכביר ואויר הבוקר היה צה קריר. אישם עבר אוטובוס בודה, שהוביל אנשים ספורים. מדי פעם בפעם עבר בחיפזן פועל רוכב אוסנייב, כשצויר האוכל שלו קשור אל ההגה וקרי השניה - בעפעפי עיניו.

ועד לסיום, שבו מעורבים יוסלי הסיפח, סעיד עבוהישיש והארוד, המוכא כירי

תידהר לתחנת המיטרת, מיכרז עומד כהבטחות הכתובות על עטיפת הקובץ: המיבחר מחזיר לקרא העברי דמות ספרותית נשכחת משנות ה-30: בלש ציני, חלוץ, עשוי לבליתח ובצעל מוח אנאליטי. שעליותיו וקורתיו הזינו את דימונם של בני הדור ההוא ונקרא בגניבה ובהחבא. בעיני מחנכים נחשבו הסיפורים הבלשיים האלה